

Vijf jaar onderzoek naar overwinterende insecten op platanen (*Plantanus occidentalis* x *P. orientalis*) in Bergen op Zoom

**Vera Vandenbulcke
Gerrit Groeneweg**

Samenvatting

In deze rapportage worden de resultaten besproken van het vijfjarig onderzoek naar de verspreiding van de plataan-netwants (*Corytucha ciliata*) op platanen (*Plantanus x hispanica*) binnen de bebouwde kom van Bergen op Zoom. Het onderzoek is uitgevoerd in de wintermaanden van 2018/'19 tot en met 2023/'24 en omvat alle openbaar toegankelijke platanen op en langs de Brabantse Wal.

De plataan-netwants, die voor zover bekend in ons land geen schade veroorzaakt, is in 2018 nabij het station en op het Mineurplein voor het eerst in Bergen op Zoom waargenomen. Inmiddels heeft het insect zich over de gehele stad verspreid, uitgezonderd de Bergse Plaat.

Het onderzoek richtte zich op overwintelaars achter de loszittende schors van de plataan. Behalve plataan-netwantsen is onder de schors een veelheid aan soorten insecten en andere geleedpotigen aangetroffen, waaronder 33 soorten wantsen en ruim 50 verschillende soorten kevers. Opvallend is daarbij het grote aantal soorten dat recentelijk vanuit het zuiden in ons land is gearriveerd.

Verklarende woordenlijst

adult	= volwassen
aedeagus	= mannelijk geslachtsorgaan
arboricol	= boom minnend
arthropoden	= geleedpotigen
brachypteer	= kortvleugelig
carnivoor	= vleeseter
corticol	= schors minnend
conifeer	= naaldboom
dispersie	= verspreiding
eurytoop	= brede ecologische amplitude, weinig kieskeurig t.a.v. biotoop
exoot	= organisme dat van nature niet in Nederland thuishoren
fytofaag	= planteneter
habitat	= natuurlijk leefgebied
heliofiel	= zon minnend
invasieve	= met kracht binnenkomend
macropteer	= langvleugelig
nimf	= nog niet-geslachtsrijp stadium bij onvolledige gedaantewisseling
oribatide	= orde van mijten
stenotoop	= kieskeurig voor biotoop
xerofiel	= droogte minnend
zoöfaag	= organisme dat zich met dierlijk vlees voedt
zoöfytofaag	= dieren met een breed voedselspectrum

Inleiding: Hoe kwamen we erbij?

In 2018 woonden we in Roermond een lezing bij, die de komende winters voor ons echt zouden veranderen. We schoven netjes aan bij platanen in een residentiële woonwijk in Roermond. Men had op die bomen een bijzondere wants gezien. Iemand hield voorzichtig een stuk plataanschors opzij en iedereen mocht vijf seconden bewonderend kijken. Het was echt de moeite, een mooie kleine wants met een witte rugpartij van fijne kant, die alleen op platanen kan gedijen: 's-zomers op het blad en in de winter, met soms velen bijeen, onder de loszittende schorschubben van die boom: de plataan-netwants (*Corytucha ciliata*).

De plataannetwants is van oorsprong Noord-Amerikaans en heeft zich de afgelopen decennia over heel de wereld verspreid. In 1964 duikt deze wants op in Italië. Onder invloed van klimaatverandering en druk Europees verkeer breidt ze haar territorium noordwaarts uit over heel Europa, tot ze ook in Nederland arriveert, waar ze zich mag verheugen in rijen bewonderaars rondom een boom in Roermond.

De wants is, zoals haar naam zegt, gebonden aan de plataan. Elke zichzelf respecterende stad (of dorpskern) heeft platanen. Het zijn mooie, majestueuze bomen, die in de zomermaanden schaduw bieden, goed bestand zijn tegen flink terugsnoeien en bovendien geen moeite hebben met lucht- of lichtvervuiling. Ideaal dus voor plantsoenen, alleëen, pleinen en parken. Zelfs op een ondergrond die tot aan de stam met asfalt is afgedicht.

We keken even of deze wantsen ook dichterbij huis gesignaleerd werden. Dat was inderdaad het geval: in 2013 in Antwerpen (eerst in het Statiekwartier) en in 2015, ook in Antwerpen, bij de Scheldekaaien op bomen tussen basketballende jongeren.

Waarom dan niet in Bergen op Zoom? Wij sloegen een warme bouffante om en gingen kijken.

We begonnen in 2018 uiteraard in de Plataanstraat (Gageldonk) en bekeken vervolgens alle platanen die we verder in Bergen op Zoom tegenkwamen. Overwinterende plataannetwantsen troffen we die winter aan bij het busstation De Statie (3 stuks) en op het Mineurplein (1 exemplaar).

Vanaf dan gingen we elk jaar in de maanden december, januari en februari op stap om alle platanen op openbaar toegankelijke plaatsen op en langs de Brabantse Wal te verkennen.

In eerste instantie leek het of de plataannetwants zich met de auto of de bus verplaatste: we kwamen haar alleen op parkeerterreinen en bij bushaltes tegen. Schijn bedriegt misschien? Wellicht houdt ze van warmte in de winter en kan het haar in de zomer niet heet genoeg zijn. En laat de omgeving van de plataan compleet bestraat of geasfalteerd zijn. Ideaal voor *Corytucha ciliata*.

Hoe gaan we te werk?

In de zomer vertoeft de plataan-netwants hoog in de kruin van de boom, waar de wants leeft van het plantensap dat zij met een zuigsnuut uit te bladeren van de plataan zuigt. Door het gering formaat van het dier (3,3 – 3,7 mm) is de wants daar nagenoeg onvindbaar. In het najaar echter daalt de wants naar beneden en zoekt ze – vaak samen met soortgenoten - een plekje achter de loszittende schors van de boom, om daar de winter door te brengen.

Om de verspreiding van de wants in beeld te krijgen, hebben we alle platanen op en langs de Brabantse Wal in kaart gebracht. Daarbij hebben we onder andere dankbaar gebruik gemaakt van kaartmateriaal, dat de gemeente Bergen op Zoom ons voor het winterseizoen 2020-'21 verstrekke, waarop alle 'openbare' platanen in Bergen op Zoom stonden ingetekend. Waarvoor onze dank.

Vervolgens hebben we vijf achtereenvolgende winters al die platanen bezocht en op ooghoogte de schorsschubben ervan verwijderd en bekeken om een beeld te krijgen van wat zich daaronder bevond. Niet alleen de plataan-netwants overwintert achter de schors, maar – zo bleek – een verrassende verscheidenheid aan andere geleedpotigen: wantsen, kevers, duizend- en miljoenpoten, pseudo-scorpionen, spinnen, etc.

Alles wat lang genoeg stilzat, werd op de foto gezet. Deze foto's zijn met hun coördinaten op www.waarneming.nl geplaatst.¹ In principe zijn al onze gegevens vervolgens door deskundige admins van waarneming.nl gecontroleerd en gevalideerd.²

Platanen dragen bij aan de biodiversiteit in de stad

Direct werd duidelijk dat er meer dan alleen plataan-netwantsen op de platanen verbleven. Een veelheid aan soorten vliegen, wespen, duizendpoten, miljoenpoten, kevers, andere wantsen, vlinders, spinnen, mijten, stofwantsen, cicades, bladluizen en springstaarten vertoeft om haar moverende redenen aldaar.

Het zette ons aan het denken. Sommigen onder de geleedpotigen waren echt op de platanen aangewezen, zoals de plataan-netwants, de plataanridderwants (*Arocatus longiceps*) en een stofluis (*Ectopsocus petersi*). Ze zijn alle fytofaag: ze voeden zich met sap, blaadjes of zaadjes van de plataan. Voor hen is de boom dus een "home sweet home".

Maar er waren ook heel wat zoöfage bewoners bij, vleeseters dus. Voor hen is de plataan met zijn loszittende geschubde schors een winterpaleis, een veilige haven in koude, donkere tijden. Of een fijne rustplaats om even bij te komen na het jagen.

De wereld om ons heen is een geweldig systeem dat we niet helemaal doorgrond hebben, maar waar we graag in ingrijpen, zonder de gevolgen daarvan te overzien. Een ding weten we wel: het is zeker eten en gegeten worden. Wie zich buitenshuis begeeft, trapt gauw op iemand anders of op het eten van iemand anders. We nemen graag plaats in en we hebben nog meer plaats nodig, vinden we. Daarbij houden we niet altijd rekening met heel veel kleine individuutjes die we achteraf bekeken misschien toch beter behandeld hadden. Er wordt van klein naar groot gegeten, dus wie gevederde vriendjes wil horen zingen, moet er rekening mee houden dat die beestjes moeten eten. En wat eten ze? Juist. De kleinere veelpotige vriendjes die het zelf moeten rooien in de wereld. Laat ons daarom zuinig zijn op zoiets moois als een plataan. Hij is het huis van duizenden levenslustige dames en heren die uiteindelijk ons het leven mogelijk maken. Geef de plataan dus een grotere boomspiegel

¹ Dit bracht aan de Binnenschelde in Bergen op Zoom ook een nieuwe soort vlinder voor Nederland aan het licht: de zuidelijke berkenmineermot (*Stygmella naturnella*). Zie o.a.

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=2685>

² Waarneming.nl is een website van Stichting Observation International waarop natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld die door iedereen die een account heeft aangemaakt kunnen worden ingevoerd. Ze zijn vervolgens voor een ieder te raadplegen. Doel van Waarneming.nl is om een actueel inzicht te geven in de biodiversiteit (rijkdom van de natuur) in Nederland.

als het kan. Hang er niet zomaar lampen en slingers in. Zorg dat er wat water is in de droge periodes. Koester hem en veeg zijn bladeren in de herfst van uw stoepsteen, met vreugde en dankbaarheid.

De plataan-netwants (*Corythucha ciliata*)

Habitus

De plataan-netwants is niet groter dan 3,4 – 3,7 mm, maar is (afgezien van het formaat) gemakkelijk te herkennen aan het spierwitte netvormig patroon van de aders van de brede vleugels, het eveneens witte reliëf van het typische borststuk dat tot ver naar achteren reikt en van de extreem ontwikkelde halsblaas, die een groot deel van de kop bedekt.

Op elk van de vleugels bevindt zich een donkere stip. Het achterlijf en het borststuk zijn zwart, maar worden volledig aan het oog onttrokken door een harnas van witte vleugels en dito halsschild en borststuk.³

Voedsel

In Noord-Amerika, waar de plataan-netwants van nature voorkomt, leeft het dier vooral op de westerse plataan (*Platanus occidentalis*). In ons land staat voornamelijk de gewone plataan (*Plantanus x hispanica*), een hybride van de Amerikaanse of westerse plataan en de Zuid-Europese of oosterse plataan (*Plantanus orientalis*). Ook op andere soorten en variëteiten van de plataan kan deze wants worden aangetroffen. Incidenteel neemt de plataan-netwants ook genoegen met de bladeren van de uit Oost-Azië afkomstige papiermoerbeï (*Broussonetia papyrifera*), de witte bitternoot (*Carya ovata*) en van de es (*Fraxinus sp.*). Al deze voedselplanten zijn wereldwijd verspreid.⁴

Wij beperken onze aandacht hier tot haar belangrijkste voedselbron, platanen. De plataan is een gemakkelijke boom, kan goed tegen droogte en vervuiling en is daarom bijzonder populair op pleinen, op parkeerterreinen, in stadsparken en in woonwijken. Voor de plataan-netwants heeft deze boom niet alleen het voordeel van grote smakelijke bladeren, maar ook van loszittende schors, waarachter het goed overwinteren is.

Economisch belang

De plataan-netwants vertoeft aan de onderkant van de bladeren van de 'gastheer'. Met hun zuignuit of rostrum zuigen nimfen (larven) en imago's (adulten) daar sappen uit het blad. Dat wordt door het onttrekken van bladgroen duidelijk zichtbaar als een dicht patroon van witte vlekjes op de bovenzijde van de bladeren (*chlorosis*). De onderzijde van aangetaste bladeren is bezaaid met zwarte uitwerpselen en vervellingshuidjes. De wants begint langs de bladnerven, maar uiteindelijk wordt het hele blad aangetast, zodat dit uiteindelijk voortijdig afvalt. Onduidelijk is of de wants in die situatie

³ Péricart, J., 1983: *Hemiptères Tingidae Euro-Méditerranées* (Faune de France 69), 261

⁴ Idem

met het blad mee naar beneden dwarrelt. De boom lijkt daardoor geen schade te ondervinden, ook al is niet iedereen het daarmee eens. Wanneer in een straat in Schaarbeek (B.) - tot groot verdriet van de bewoners – 134 beeldbepalende platanen worden gerooid, heeft de schepen van openbare werken begrip voor de emotionele reactie van de bewoners van die straat. “Maar”, zegt hij: “de levensduur van de bomen is beperkt door de komst van de vernietigende plataan-netwants”. De 134 platanen worden vervangen door 89 lindebomen: “Die nemen meer CO² op”.⁵

In Noord-Italië wordt de wants geassocieerd met twee schimmels: het zeeblauwuitbreekkorreltje (*Apiognomia veneta*) en de uit Amerika afkomstige *Ceratocystis fimbriata forma platani*. Deze laatste schimmel is zeer agressief en kan de boom in enkele jaren tijds doden. Vooral de in Europa populaire gewone plataan is bijzonder kwetsbaar voor die schimmel. Hoewel de plataan geen aantoonbare schade lijkt te ondervinden van de wants zelf, acht men het niet uitgesloten, dat in Zuid-Europa de plataan-netwants mede verantwoordelijk zou kunnen zijn voor de verspreiding van de beide schimmels.⁶

Invasieve exoot

Men veronderstelt dat de plataan-netwants Europa per schip heeft bereikt. Ze wordt voor het eerst gemeld in Italië in 1964, vervolgens heeft de wants haar areaal gestaag uitgebreid, eerst Zuid-Europa, langzamerhand steeds meer oost- en noordwaarts. Omdat de plataan-netwants vrijwel alleen op plataan leeft, vormt afwezigheid van die boom de enige beperking in haar verspreiding.

Uit Keulen wordt de soort vanaf 2001 gemeld, uit de Nederlandse provincie Limburg vanaf 2008 en uit Antwerpen vanaf 2013. Toen leek de noordelijke expansie te stoppen.⁷

Levensloop

Een voor entomologen prettige bijkomstigheid is, dat er voor onderzoek naar eventueel schadelijke insecten geld beschikbaar is, om de levensloop van het insect gedetailleerd te kunnen bestuderen.

De plataan-netwants is een voorbeeld van zo'n goed bestudeerd dier.

De plataan-netwants overwintert als imago en zoekt daarvoor een beschut plekje op, bij voorkeur onder loszittend schors van de plataan, maar zij is ook wel te vinden in spleten en scheuren in muren en houtwerk in de directe nabijheid van de boom. Op die manier kunnen ze overleven bij een buitentemperatuur van meer dan 10° onder het vriespunt.⁸

Wanneer de gemiddelde temperatuur in het voorjaar boven de 8°C stijgt, worden de overwinterende wantsen actief en gaan ze aan de wandel. Circa 70% van de overwinterende wantsen zijn vrouw en die beginnen vanaf begin mei met het leggen van 80-100 eitjes per wants. Andere bronnen noemen zelfs 280 tot 350 eitjes. Ook de larve leeft op de onderzijde van het blad. Zes tot acht weken na de eiafzetting later kruipt er een nieuwe volwassen generatie rond op de plataan. Van die nieuwe generatie schijnt een groot deel voortijdig aan haar einde te komen, maar wat daarvan resteert zorgt in juni/augustus voor nageslacht. Ook dan produceert elk vrouwtje minimaal 80-100 eitjes, die aan de onderzijde van het blad worden gekleefd. Medio september verschijnen dan de volwassen dieren van de tweede generatie, die vanaf eind oktober weer onder de schors kruipen om te overwinteren.⁹

⁵ Website van BRUZZ, een Brusselse niet-commerciële, sociale en culturele radiozender die zich richt op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, d.d. 28 maart 2019.

⁶ Neal, J.W. jr. & C.W. Schaefer, 2000: Lace Bugs (Tingidae), in: Schaefer, C.W. & A.R. Panizzi (eds.), 2000: *Heteroptera of Economic Importance*. London – New York – Washington DC, 85

⁷ Aukema, B. & D.J. Hermes, 2009: Nieuwe en interessante Nederlandse Wantsen III (Hemiptera: Heteroptera), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 31, 55-56

⁸ Malumphy, C. e.a., 2006: Platanus lace bug *Corythucha ciliata*, *Plant Pest Notice* no. 46 (Central Science Laboratory), York (UK)

⁹ Öszi, B., M. Ladányi, M. en L. Hufnagel, 2005: Population Dynamics Of The Sycamore Lace Bug, *Corythucha Ciliata* (Say) (Heteroptera: Tingidae) in Hungary, *Applied Ecology And Environmental Research* 4 (1), 135-150

Rekening houdend met een grote sterfte tijdens het overwinteren (afb. 3) en bij het groot komen van de elkaar snel opvolgende generaties wantsjes, leert een voorzichtige schatting ons, dat onder gunstige omstandigheden één vrouwtje in één jaar tijds goed kan zijn voor een kleine 2000 nakomelingen. Dit soort aantallen is niet uitzonderlijk voor insecten. Het gevolg kan zijn dat de plataan-netwantsen, met duizenden aan de onderzijde van de bladeren van de plataan zitten en zich daar aan de levenssappen van de plant laven.

Natuurlijke vijanden

Terwijl sommige insecten hun gespierde borststuk en het malse achterlijf onbedoeld als smakelijk hapje aan predatoren aanbieden, verbergt de plataan-netwants deze ledematen onder haar fraaie harnas. Een harnas dat langs de rand bovendien is bezet met kleine uitstekende puntjes. De larve, die dat harnas mist, ziet er onappetijtelijk uit, want ze is even doeltreffend voorzien van stekels en borstels. Ongetwijfeld worden veel eitjes van de plataan-netwants door andere ongewervelden opgepeuzeld, maar daarover is weinig bekend. De nimfen en imago's hebben vooral te lijden van schimmels. Maar ook andere wantsen, zoals de algemeen voorkomende miersikkelwantsen (*Himacerus mirmicoides*) laten zich niet afschrikken door het uiterlijk van de plataan-netwants en eten ze met smaak op.

Dispersie

Sinds de plataan-netwants in 1964 Italië bereikte, breidde zij haar leefgebied langzaam noordwaarts uit, tot zij in 2008 in Limburg de Nederlandse grens overschrijdt. Hoe de wants zich verplaatst is onduidelijk. Haar vliegvermogen lijkt beperkt, mogelijk wordt de actieradius vergroot door met de wind mee te dwarrelen. Platanen waarop de wants leeft, zijn te vinden in stadscentra, dorpskernen en nieuwbouwwijken, locaties die op kilometers afstand van elkaar kunnen liggen. De wants die vanaf 2013 in Antwerpen leeft, duikt in 2018 op in Bergen op Zoom, meer dan 30 km verder. Tussen Bergen op Zoom en de Belgische grens, hemelsbreed 17 km, was in de tussenliggende jaren geen enkele plataan te vinden waarop de wants voorkwam.¹⁰ Het is onwaarschijnlijk dat het diertje die afstand op eigen kracht heeft overbrugd. Hier zou mogelijk de wind voor verplaatsing hebben gezorgd. Men neemt aan dat ook het wegverkeer een rol speelt bij de verspreiding van de plataan-netwants.¹¹

Opmerkelijk is in dit verband, dat de eerste vindplaatsen in Bergen op Zoom parkeerterreinen zijn. Eén van die parkeerterreinen ligt bij het NS-station: hoewel dat minder waarschijnlijk lijkt, zou zelfs verkeer over rails kunnen meewerken aan de verspreiding van de wants. Overigens kan ook vervoer van plantmateriaal een rol spelen bij de verspreiding van de wants. Zo werd al in 1991 in Nederland import van de plataan-netwants op jonge boompjes uit Italië geconstateerd. Die import resulteerde overigens niet in vestiging. Dat was wel het geval in Bedfordshire, Groot-Brittannië.¹²

¹⁰ Onderzoek door de auteurs in de winters 2018/'19 en 2019/'20

¹¹ Rietschel, S., 2007: Wanzen (Heteroptera) als Neubürger und Arealerweiterer in Südwestdeutschland – Zeugen einer Klimaveränderung?, *Mainzer naturwiss. Archiv / Beiheft* 31, 301-317
2007, 308-309

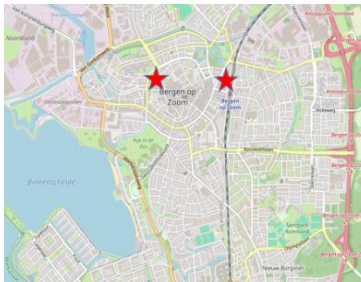
¹² Aukema, B. & D.J. Hermes, 2009: Nieuwe en interessante Nederlandse Wantsen III (Hemiptera: Heteroptera), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 31, 55-56

Dispersie in Bergen op Zoom

Zoals reeds opgemerkt is de plataan-netwants in de winter van 2018/'19 voor het eerst in Bergen op Zoom waargenomen: 3 stuks bij het station en 1 exemplaar op het Mineurplein.

Een jaar later, de winter van 2019/'20, telden we bij het station al 26 exemplaren, 2 stuks op het Mineurplein en nu ook een exemplaar op een plataan in de Hubblestraat en aan de Wierlaan (Warande).

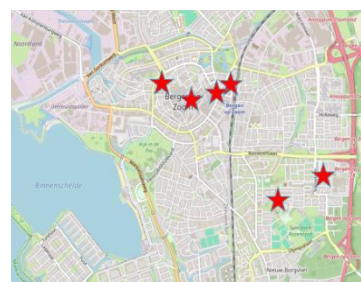
Dan gaat het snel: in de winter van 2020/'21 zien we de wants al op zes verschillende locaties, en de afgelopen winter (2023/'24) in totaal 246 stuks op 25 verschillende locaties verspreid door de stad. Alleen op de Bergse Plaat ontbreekt de soort (nog). Ook buiten de stad verschijnt nu de plataan-netwants: in Ossendrecht één exemplaar op de majestueuze plataan op de hoek van de Burgemeester Voetenstraat en de Kasteelstraat (26 december 2023) en één exemplaar op de Westdam in Steenberghe (15 december 2023). Let wel: we onderzoeken alleen de los zittende schubben van de platanen op ooghoogte, alles daaronder en daarboven valt buiten ons blikveld.

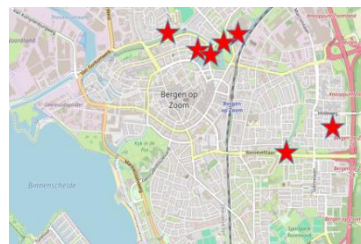
2018/'2019

2019/'2020

2020/2021

2021/2022

2022/2023

2023/2024

Overzicht gevonden insecten.

Hierna volgt een overzicht van alle onder de schors aangetroffen dieren. Daarbij is zoveel mogelijk relevante informatie weergegeven. We hebben vooral gelet op wantsen, loopkevers, lieveheersbeestjes en bladhaantjes. Ook andere geleedpotigen, die wij onder de schors van platanen hebben aangetroffen, zijn zoveel mogelijk op naam gebracht, geregistreerd, gefotografeerd en vermeld op waarneming.nl.

De in voor deze rapportage meest gebruikte bronnen zijn:

- Voor wantsen:
Aukema, B. & D.J. Hermes, *Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera – Heteroptera)*, zes delen. EIS Nederland, Leiden, 2006, 2014, 2016 en 2020
- Voor loopkevers:
Muilwijk, Jan, Ron Felix, W. Dekoninck & O. Bleich, *De loopkevers van Nederland en België (Carabidae)*, Entomologische Tabellen 9, supplement bij Nederlandse Faunistische Mededelingen), EIS/Naturalis, Leiden 2015
Turin, H., *De Nederlandse loopkevers. Verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae)* (Nederlandse Fauna 3). Naturalis/KNNV/EIS 2000
- Voor lieveheersbeestjes:
Roy, H. & P. Brown (bewerkt door Tacoma-Krist), *Lieveheersbeestjes voor Nederland en Vlaanderen*. Utrecht/Antwerpen 2021

Verder is gebruik gemaakt van de informatie op waarneming.nl.

Wanneer daarnaast andere bronnen zijn gebruikt, wordt daarnaar in een voetnoot verwezen.

Wantsen (Heteroptera)

Hierna volgt een overzicht van alle tot nu toe door ons op platanen in Bergen op Zoom aangetroffen wantsen. Voor alle duidelijkheid: het is best mogelijk dat er nog meer en andere soorten wantsen op de platanen aanwezig zijn. We keken in de periode december-maart op ooghoogte, dus niet de hele boom en ook niet het hele jaar. Maar zelfs deze in tijd en omvang beperkte survey toont de relatie boom-dier aan en benadrukt het belang van groen in de stad.

Dit overzicht bevat informatie wat betreft habitat, ecologie en status van de wantsen in Nederland en België. Indien aanwezig, is de Nederlandse naam vermeld. Wij hebben daarbij gebruik gemaakt van de door Berend Aukema en Dik Hermes opgestelde verspreidingsatlassen en van de meest recente informatie op waarneming.nl.¹³

Sommige soorten, die we overwinterend onder de bast van plataan hebben aangetroffen, komen pas na 2000 in ons land voor. Een aantal daarvan hebben zich vanuit zuidelijker gelegen streken noordwaarts uitgebreid (klimaatteffect), andere zijn met goederentransport uit verschillende werelddelen in Europa terechtgekomen. Ook die nieuwe soorten hebben zich verspreid en planten zich hier voort. De door ons waargenomen soorten worden daarom alle als inheems aangemerkt.

Per soort vermelden we hierna de huidige status daarvan in Nederland en België en het aantal locaties in Bergen op Zoom, waar de soort overwinterend onder de bast van een of meer platanen is aangetroffen.

ANTHOCORIDAE (BLOEMWANTSEN)

Anthocoris confusus

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 11 locaties

Deze wants leeft zoöfaag op loofbomen, onder andere op beuk, eik, populier en wilg; incidenteel in de kruidlaag en op naaldbomen.

Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit bladluizen.

Afhankelijk van het voedselaanbod zijn er één of twee generaties per jaar.

Volwassen dieren worden in alle maanden van het jaar aangetroffen.

De eieren worden in mei in de bladstelen of in de bladnerven afgezet en in de zomer verschijnen de eerste adulten van de nieuwe generatie.

De wants overwintert als adult. Overwinterende dieren zijn vooral bevruchte vrouwtjes.

Anthocoris nemoralis

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 3 locaties

¹³ Aukema, B. & D.J. Hermes, *Verspreidingsatlas Nederlandse wantsen (Hemiptera – Heteroptera)*, delen I I tot en met V. EIS Nederland, Leiden, 2006, 2014, 2016 en 2020)

De wants is macropteer, leeft zoöfaag op allerlei loofbomen en kruiden, incidenteel op naaldbomen. Het voedsel bestaat uit bladluizen, bladvlooiën, andere kleine insecten en spintmijten.

De wants is onder andere een belangrijke predator van perenbladvlooiën en wordt als biologische bestrijder gekweekt en uitgezet in boomgaarden.

Er zijn één of twee generaties per jaar. Adulten vliegen frequent en zijn in alle maanden van het jaar waargenomen. De opeenvolgende generaties zouden in juli en vanaf eind augustus volwassen zijn

Volwassen dieren overwinteren. Overwinteraars komen in het vroege voorjaar vaak talrijk voor op bloeiende wilgenkatjes en later op bloeiende meidoorn. Adulten vliegen frequent en zijn in alle maanden van het jaar waargenomen.

***Anthocoris nemorum* (gewone bloemwants)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

De wants is macropteer en leeft zoöfaag op allerlei loofbomen en kruiden, vooral op grote brandnetel. Het voedsel bestaat uit spintmijt, bladluizen en alle mogelijke andere kleine insecten. Incidenteel zuigt ze ook aan planten. Er zijn twee generaties per jaar.

De eieren worden aan de onderzijde van bladeren langs de rand afgezet. De adulten van de opeenvolgende generaties zijn vanaf juni en vanaf begin september volwassen. De paring vindt mogelijk al voor de overwintering plaats. In sommige jaren kan zich in de herfst een derde generatie ontwikkelen.

De adulten, vooral vrouwtjes en incidenteel de oudere larven, overwinteren onder boomschors en in strooisel.

Brachysteles parvicornis

Status NL en B: zeldzaam

Bergen op Zoom: 28 locaties

Deze wants leeft zoöfaag in zeer uiteenlopende biotopen: op coniferen, onder schors van plataan en op de bodem tussen muurpeper, grassen en zegges. Ze komt voor op zowel zandige en zilte bodem, als in vochtige weiden en in veengebieden. Ze leeft van oribatide mijten.

Deze bloemwants heeft één of twee generaties per jaar. Larven zijn waargenomen van begin juli tot eind oktober, adulten van begin april tot begin november.

De volwassen dieren overwinteren onder schors (vooral op plataan) en in strooisel.

Cardiastethus fasciiventris

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 18 locaties

Dit is een Atlantisch-Mediterrane soort, die zich noordwaarts uitbreidt. De soort is in 2004 voor het eerst in België waargenomen, de eerste Nederlandse melding volgt in 2007.

Gezien het grote aantal vindplaatsen waar *C. fasciiventris* thans wordt aangetroffen, beschikt ze over een goed verbreidingsvermogen.

In Bergen op Zoom lijken de aantallen wat terug te lopen.

Het voedsel bestaat uit kleine geleedpotigen, vermoedelijk hoofdzakelijk stofluizen (*Psocoptera*).

De wants kan op allerlei plaatsen worden aangetroffen waar veel stofluizen aanwezig zijn, bij voorbeeld op coniferen (dennen worden opvallend vaak vermeld), maar ook in snoeiafval dor blad van afgevallen of gesnoeide takken. Nimfen zijn waargenomen in juli en augustus en volwassen dieren van begin april tot begin oktober.

Deze zoöfage wants overwintert als adult en waarschijnlijk is er slechts één generatie per jaar.

Dufouriellus ater

Status NL en B: zeldzaam

Bergen op Zoom: 7 locaties

Deze wants leeft zoöfaag onder schors van dode loof- en naaldbomen. Er zijn ook meldingen uit bijenkorven.

Ze voedt zich met kleine insecten, onder andere hout- en stofluizen (*Psocoptera*).

De wants is acyclisch: alle stadia kunnen hele het jaar door gevonden worden achter de schors van plataan.

***Orius spec.* (bloemwants onbekend)**

Status in NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 19 locaties

Zeer kleine wantsen (meestal kleiner dan 3 mm). Dit zoöfage genus is moeilijk met een loep te determineren, vaak is microscopisch het onderzoek van de aedeagus nodig. Dit lag buiten ons bereik.

Bij gebrek aan prooi kunnen de meeste soorten ook van stuifmeel leven.

Temnostethus pusillus

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Boulevard)

Macropteer, leeft zoöfaag op stammen van met mossen en korstmossen begroeide bomen, onder andere appel, eik, es, populier, prunus en wilg, zelden op naaldbomen.

Het voedsel bestaat onder andere uit bladluizen, bladvlooien en wolluizen. Er is één generatie per jaar.

De wants overwintert als adult.

LYGAEIDAE (BODEMWANTSEN)

***Arocatus longiceps* (plataanridderwants)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 40 locaties

De plataanridderwants leeft fytofaag op plataan en voedt zich vooral met de zich ontwikkelende en rijpe zaden.

Het is een zuidelijke soort die in 2007 voor het eerst in Nederland is gezien. De wants komt inmiddels in België en in nagenoeg heel Nederland algemeen voor.

De wants heeft één of twee generaties per jaar. Op 8 maart 2019 namen we op het Boerhaaveplein een copulatie waar. Volwassen dieren van de eerste generatie verschijnen in juni en in het najaar kan zich afhankelijk van de omstandigheden tot in oktober een tweede generatie ontwikkelen.

Alleen volwassen dieren overwinteren. Overwintering vindt plaats op beschutte plekken, hoofdzakelijk onder de bastchubben van de waardplant, soms in grote aantallen.

***Heterogaster urticae* (netelringpoot)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 4 locaties

Deze macroptere wants leeft fytofaag in voedselrijke habitats op zowel kleine als op grote brandnetel.

De eieren worden uitsluitend op vrouwelijke planten afgezet.

Ze heeft één generatie per jaar. De paring vindt laat in het voorjaar plaats en de eieren worden afgezet op of bij de basis van de stengels van de waardplant. Volwassen dieren zijn gedurende het hele jaar waargenomen en de nieuwe generatie is volwassen vanaf begin juli.

De volwassen dieren overwinteren op allerlei beschutte plekken: in mos, strooisel en holle plantenstengels en vaak in aantal onder loszittende boomschors.

***Kleidocerys resedae* (berkensmalsnuit)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Agger)

Deze macroptere wants leeft fytofaag in bossen, houtwallen, parken en tuinen van de zaden van berk en els.

Er is één generatie per jaar. Volwassen dieren worden gedurende het hele jaar waargenomen en die van de nieuwe generatie vanaf juli.

Adulten overwinteren in strooisel, in oude elzenproppen of onder de schors van de waardplant. Ze vliegen veel in het voorjaar en het najaar, waarbij ze vooral in het najaar op zoek gaan naar overwinteringsplekken en daarbij ook in woningen terechtkomen. Daar worden ze door de sterke geur als hinderlijk ervaren.

***Metopoplax ditomoides* (zwartaderbodemwants)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Mineurplein)

Deze macroptere wants leeft fytofaag op (braakliggende) akkers, ruderaal plaatsen en in wegbermen van oude en zich ontwikkelende zaden van kamille, schubkamille en reukloze kamille. Ze heeft twee generaties per jaar in het voorjaar en in de zomer.

Het is van oorsprong een westmediterrane soort, die haar areaal recent in noordwestelijke richting heeft uitgebreid. In 1997 wordt de eerste Nederlandse waarneming gepubliceerd.

De adulten overwinteren.

***Nysius seneciones* (kruiskruidnysius)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Macroptere bodemwants, die fytofaag in ruderaal biotopen, op akkers en kaalslagen in het bos op kruiskruid en andere composieten leeft.

Ze overwintert als adult en als nimf.

***Nysius huttoni* (tarwenysius)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 10 locaties

De tarwenysius is brachypteer, submacropteer of macropteer en leeft fytofaag in spaarzaam begroeide biotopen tussen kapselmossen op en onder allerlei lage planten. Ze komt voor op braakliggende terreinen, in wegbermen, overhoekjes en opritten naar akkers en weilanden. Deze bodemwants is afkomstig uit Nieuw-Zeeland en is daar berucht om de schade aan tarwe. De dieren voeden zich daar met sappen uit de tarwezaden, waarbij een enzym wordt afgescheiden dat in de plant aanwezig blijft. Bij verwerking van de tarwe tot deeg breekt het enzym de gluten af, waardoor het deeg plakkerig wordt en het brood slecht van kwaliteit.

Sinds 2002 is de soort uit Nederland bekend, naar het zich laat aanzien als gevolg van import via de Antwerpse haven.

De Nederlandse vondsten waren aanleiding voor de Plantenziektkundige Dienst om in 2006 een onderzoek door EIS-Nederland te laten uitvoeren naar de verspreiding en populatiekarakteristieken van tarwenysius in Nederland. De soort bleek toen al algemeen in Zuidwest-Nederland voor te komen en was daar plaatselijk toen al veruit de meest algemene wants.

De soort kan zich massaal ontwikkelen (8 miljoen exemplaren op 7 hectare) en de verwachting was toen dat ze zich snel verder zou verspreiden. De tarwenysius komt inmiddels in nagenoeg heel Nederland voor; schade kon tot nu toe echter niet worden aangetoond.¹⁴

Er zijn twee generaties per jaar, mogelijk meer. Volwassen dieren zijn waargenomen in alle maanden van het jaar.

Adulten overwinteren in het (topkapsel)mos en – zoals blijkt uit onze waarnemingen – ook achter de schors van platanen.

***Rhyparochromus vulgaris* (gewone rookwants)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Wierlaan)

Wants van Zuid-Europa en Noord-Afrika.

Is 1987 voort het eerst in Nederland waargenomen en heeft zich hier vanaf 1996 spectaculair uitgebreid. Nu vrij algemeen in nagenoeg heel Nederland.

Deze macroptere wants leeft zoöfytofaag in de buurt van bomen, langs bosranden, op kaalslagen, in houtsingels langs cultuurlanden, onder loszittende schors van dode bomen, in tuinen met bomen en struiken vaak in grote aantallen bij elkaar en in vermolmd hout.

Het voedsel bestaat uit zaden van allerlei planten, zoals aardbei, brandnetel, alsem, iep en populier, maar ook larven van bastkevers zouden op het menu staan.

Er is één generatie per jaar. De eieren worden in het voorjaar afgezet in strooisel en de nieuwe generatie is volwassen vanaf juli. Volwassen dieren kunnen goed vliegen en maken daarvan gebruik om overwinteringsplekken te zoeken en voortplantingsplekken te vinden.

¹⁴ Aukema, B., Bruers, J.M. & Viskens, G.M., 2009: Nieuwe en zeldzame Belgische wantsen III (Hemiptera: Heteroptera), *Bulletin S.R.B.E. / K.B.V.E.* 145, 25-31; Aukema, B. & D.J. Hermes, 2009: Nieuwe en interessante Nederlandse Wantsen III (Hemiptera: Heteroptera), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 31, 53-88; Smit, J.T., M. Reemer & B. Aukema, 2007: Een invasie van de Nieuw-Zeelandse tarwewants Nysius huttoni in Nederland (Heteroptera: Lygaeidae), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 27

Veel waarnemingen hebben betrekking op dieren in houtstapels bij huizen en omdat deze soort zijn overwinteringsplekken al vanaf augustus opzoekt, komt er meer dan de helft van de waarnemingen uit de maanden augustus tot en met oktober. Onze woonomgeving valt kennelijk zeer in de smaak als winterkwartier, want als het daar warm genoeg is, blijven ze de hele winter actief.

***Scolopostethus affinis* (kortvleugelige zaagpoot)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Wierlaan)

De kortvleugelige zaagpoot is brachypteer of macropteer en leeft fytofaag onder allerlei planten in min of meer vochtige, voedselrijke braakliggende akkers, kapvlaktes, bosranden en wegbermen.

Ze zuigt sap uit zaden van onder andere berk, brandnetel, beuk en iep.

De soort heeft één of twee generaties per jaar. Volwassen dieren kunnen gedurende het hele jaar worden waargenomen.

Zowel larven als adulten overwinteren.

***Scolopostethus pictus* (bonte zaagpoot)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 13 locaties

Deze macroptere wants leeft fytofaag van zaden en mogelijk ook van schimmels in strooisel, tussen mos en gras in min of meer vochtige biotopen, ook onder brem en aan de voet van loofbomen, onder andere berk en plataan.

Ze heeft één generatie per jaar en oudere larven en adulten overwinteren. De eerste volwassen dieren van de nieuwe generatie verschijnen in juli.

Overwinterende dieren zijn vaak onder schors van plataan te vinden.

***Scolopostethus thomsoni* (Thomsons zaagpoot)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Boerhaveplein)

De wants is brachypteer of macropteer en leeft fytofaag van zaden op voedselrijke, min of meer vochtige bodems onder allerlei lage planten, in veenmos en op brandnetel. Als waardplanten worden in de literatuur daarnaast boerenwormkruid, munt, struikhei en vingerhoedskruid genoemd.

Ze heeft één of twee generaties per jaar en de adulten en oudere larven overwinteren.

MIRIDAE (BLINDWANTSEN)

Deraeocoris lutescens (loofboomhalsbandwants)

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 40 locaties

Deze macroptere wants leeft zoöfaag in bosranden, houtwallen, parken en tuinen op loofbomen, onder andere op appel, eik, esdoorn, hazelaar, iep en linde. Incidenteel komt ze ook voor op naaldbomen. Het voedsel bestaat uit bladluizen, bladvlooiën en kleine rupsen.

Ze overwintert als adult op allerlei beschutte plaatsen, onder andere onder de schorsschubben van plataan, vaak in een aantal bij elkaar. Er is één generatie per jaar. Volwassen dieren zijn jaarrond waargenomen: overwinteraars tot in juli en adulten van de nieuwe generatie vanaf juni.

Liocoris tripustulatus (brandnetelblindwants)

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oude Vissershaven)

De brandnetelwants, leeft fytofaag langs bosranden, in houtwallen en wegbermen en op akkers en ruderele plaatsen op grote en kleine brandnetel. Ze zuigt vooral aan de bloeiwijzen en de vruchten.

Er is één generatie per jaar, nimfen zijn waargenomen van mei tot juli en volwassen dieren van de nieuwe generatie vanaf juli.

Adulten overwinteren in strooisel en op allerlei beschutte plekken.

Lygus rugulipennis (behaarde schaduwwants)

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Olkernoot)

Deze macroptere wants leeft zoöfytofaag langs bosranden, op kaalslagen, op akkers, wegbermen en op ruderele plekken, op een grote verscheidenheid aan kruidachtige planten. Ze wordt vermeld van ruim 400 planten uit 57 families, waarvan de meeste behoren tot de composieten, kruisbloemen en vlinderbloemen. Ze zuigt vooral aan de bloemknoppen en groeipunten. De larven voeden zich ook met bladluizen en eieren van insecten. Schade is geconstateerd op onder andere aardappel, haver, tarwe, klaver, luzerne en suikerbiet.

De wants overwintert als adult op beschutte plaatsen, zoals strooisel, onder schors en op coniferen, en heeft twee generaties per jaar. Volwassen dieren van de zomergeneratie zijn waargenomen vanaf juli en van de overwinterende generatie vanaf september.

***Orthops basal* (variabele dwergschaduwwants)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oude Vissershaven)

De variabele dwergschaduwwants leeft fytofaag in uiteenlopende biotopen op schermbloemigen, waar ze hoofdzakelijk in de bloeschermen van de zaden leeft. Er is één generatie. De eieren komen vanaf mei uit. Volwassen dieren van de nieuwe generatie worden waargenomen vanaf juni

De soort overwintert als adult in het strooisel en op beschutte plaatsen.

PENTATOMIDAE (SCHILDWANTSEN)

***Arma custos* (snuitkeverschildwants)**

Status NL en B: zeer algemeen, maar zeldzamer langs de kust. Sinds 2010 is het aantal waarnemingen sterk toegenomen, vooral in 2017 en 2018.

Bergen op Zoom: 2 locaties

Deze macroptere wants leeft zoöfaag in houtwallen en langs bosranden, vooral op berk en els, ook op solitaire bomen en parken en tuinen. Ze leeft van een heel scala aan insecten, onder andere bastaardrupsen, kevers en keverlarven, maar ook van wantsen, en van alles wat ze verder maar te pakken kan krijgen. Er zou een voorkeur voor snuitkevers bestaan, vandaar dat de Nederlandse naam “snuitkeverschildwants” luidt.

Ze overwintert als adult onder schors of op coniferen en heeft één generatie per jaar. Larven zijn waargenomen van eind mei tot in oktober en volwassen dieren jaarrond met een piek in het voorjaar van de overwinterende dieren en een tweede piek van in augustus tot in oktober van de nieuwe generatie.

***Palomena prasina* (groene schildwants)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

De wants is macropteer en leeft fytofaag in droge en vochtige biotopen in de kruidlaag en op bomen en struiken. Ze komt voor in ruigtes,

struwelen en bosranden, zowel in de stad, als in het agrarisch gebied en in natuurgebieden. Het is één van de meest algemene soorten in Nederland.

De jonge larven zuigen vooral de vegetatieve delen van de waardplant en de oudere larven vooral aan de rijpende zaden en vruchten. De wants kan schadelijk zijn voor glastuinbouw. Er is één generatie per jaar.

Overwintert als adult.

***Pentatoma rufipes* (roodpootschildwants)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 3 locaties

De roodpootschildwants leeft zoöfytofaag in allerlei biotopen op loof- en naaldbomen, ook in stedelijk gebied in tuinen en parken.

Naast sap uit knoppen, twijgen en rijpende zaden voedt de wants zich met eieren, larven en poppen van insecten, maar ook met dode geleedpotigen.

Het dier overwintert als halfwas larve in boomkronen en op boomstammen onder loszettend schors, of in mos en strooisel onder bomen.

***Rhaphigaster nebulosa* (grauwe schildwants)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 12 locaties

Tot het begin van deze eeuw was deze Midden-Europese soort alleen bekend van geïmporteerde dieren. In 1997 heeft de soort zich definitief in Nederland gevestigd en heeft zich vanuit het zuiden over heel Nederland verspreidt. Deze macroptere wants leeft zoöfytofaag op bomen, struiken en kruiden in bossen, bosranden en houtwallen, maar ook op ruderaal terreinen en in parken en tuinen in stedelijk gebied. Als dierlijk voedsel worden larven van bladkevers genoemd.

Larven van de grauwe schildwants zijn waargenomen van mei tot in oktober, met een piek in augustus. Volwassen dieren zijn het hele jaar actief met pieken in maart-mei (overwinteraars) en in augustus-oktober (de nieuwe generatie).

In het voor- en najaar is er veel vliegactiviteit van en naar overwinteringsplekken en overwinterende dieren worden vaak in huis aangetroffen.

De wants overwintert als adult onder loszittende schors of op andere beschutte plekken en heeft één generatie per jaar.

OXYCARENIDAE (SPITSKOP-BODEMWANTSEN)

***Oxycarenus lavaterae* (lindenspitskop)**

Status NL en B: zeldzaam

Bergen op Zoom: 4 locaties

Deze macroptere westmediterrane soort leeft fytofaag op planten uit de familie Malvaceae en Tiliaceae. Ze is vermoedelijk door transport met plantmateriaal vanuit Italië in onze contreien terecht gekomen. Ongetwijfeld hebben ook de warme zomers en zachte winters van de afgelopen jaren een rol gespeeld bij de snelle noordwaartse verspreiding van de lindenspitskop.

In 2016 worden er zowel in België als in Nederland (Maastricht) levensvatbare populaties gesignaleerd. Het kan dan niet lang meer duren, of de wants zou ook in onze provincie opduiken. Dat gebeurt in 2018 wanneer de soort zich vanuit Zuid-Limburg over oostelijk Noord-Brabant heeft uitgebreid. In de winter van 2019-2020 wordt de wants op tal van plaatsen ten oosten van de lijn Middelburg-Zwolle gevonden, inclusief westelijk Noord-Brabant.

Ongetwijfeld hebben ook de warme zomers en zachte winters van de afgelopen jaren een rol gespeeld bij de snelle noordwaartse verspreiding van de lindenspitskop.

De wetenschappelijke soortnaam van de lindenspitskop (*lavaterae*) verwijst naar één van haar favoriete voedselplanten, de struikmalva (*Lavatera spec.*). Vandaar dat deze wants ook wel malvawants wordt genoemd. Behalve de struikmalva, een plant die we steeds vaker in (niet-betegelde) voortuintjes aantreffen, leeft de wants ook op andere planten en bomen uit de familie van de kaasjeskruidachtigen, zoals kaasjeskruid, heemst, abutilon, hibiscus en Linde. In ons land komt de soort voor op struikmalva, maar vooral op winterlinde

(*Tilia cordata*). Een heel enkele keer wordt wel eens een lindenspitskop op een andere boomsoort aangetroffen, zo zijn waarnemingen bekend van de wants op populier (*Populus sp.*), paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) en – zoals in Bergen op Zoom – op plataan.¹⁵

De wants, nimf en adult, overwintert vaak met veel exemplaren bijeen op de stam van de waardplant.

***Oxycarenus modestus* (elzenpropjeswants)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Melanendreef)

Deze macroptere wants leeft fytofaag in broekbossen en houtsingels op witte en op zwarte els van de zich ontwikkelende en oude zaden in de elzenpropfen.

Ze heeft één generatie per jaar. Meer zuidelijk kunnen ook oudere larven overwinteren. De eieren worden van april tot in augustus in kleine groepen afgezet op de schubben van de overjarige elzenpropfen en larven zijn juni tot in september waargenomen. Copulaties vinden zowel voor als na de overwintering plaats.

De volwassen dieren overwinteren in de oude elzenpropfen.

PYRRHOCORIDAE (VUURWANTSEN)

¹⁵ *Oxycarenus lavaterae* found for the first time in the Netherlands (EPPO Reporting Service no. 01 - 2010 Num. article: 2010/010), <https://gd.eppo.int/reporting/article-310>

***Pyrrhocoris apterus* (vuurwants)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 5 locaties

De wants is meestal brachypteer, zelden macropteer. De soort leeft fytofaag in bosranden, wegbermen, dijken en stedelijk groen op zonnige plekken.

Ze leeft van de zaden van planten behorende tot de orde Malvales: linde en kaasjeskruiden. Op linde leeft ze vooral aan de voet van de stam en in de strooisellaag onder de bomen, waarin zich veel oude zaden bevinden. Ze zuigen ook aan de planten zelf en incidenteel worden ook dierlijke voedselbronnen benut: insecteneieren, dode insecten, aas en zelfs kannibalisme komt voor.

De dieren beschikken over een aggregatieferomoon, waardoor ze grote groepen vormen.

Ze heeft één generatie per jaar. De eieren worden vanaf eind mei afgezet en de eerste dieren van de nieuwe generatie zijn in juli volwassen. Onder gunstige omstandigheden kan zich een gedeeltelijke tweede generatie ontwikkelen, waarvan ook larven kunnen overwinteren.

De vuurwants overwintert op beschutte plekje tussen mos en strooisel of onder loszittende boomschors.

RHOPALIDAE (RANDWANTSEN)

***Leptoglossus occidentalis* (bladpootwants)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Melanendreef)

De bladpootwants is een Noord-Amerikaanse soort, die van nature voorkomt in het westen van Canada, de Verenigde Staten en Mexico. In 1999 is ze in Italië voor het eerst in Europa gesignaleerd, vervolgens is een groot deel van Europa gekoloniseerd. In 2007 zijn de eerste exemplaren in Nederland en België gesignaleerd.

De snelle verbreiding is ongetwijfeld te danken aan het feit dat het grote dieren zijn (16-20 mm), die veel vliegen en daarbij grote afstanden kunnen afleggen. De bladpootwants leeft van jonge twijgen, pollen en zaden van coniferen.

De wants heeft - Ze heeft afhankelijk van de omstandigheden - één tot drie generatie per jaar. De eieren worden in rijtjes afgezet op de naalden van coniferen. Nimfen zijn in ons land waargenomen van juli tot in oktober en volwassen dieren worden in alle maanden van het jaar aangetroffen met een duidelijke piek in september en oktober van dieren in en rond woningen op zoek naar overwinteringplekken.

Volwassen dieren overwinteren, onder andere tussen klimop en binnenshuis.

TINGIDAE (NETWANTSEN)

Corythucha ciliata (plataannetwants)

Status NL en B: algemeen. In Nederland bepekt tot de zuidelijke helft.

Bergen op Zoom: 28 locaties

Deze macroptere wants leeft fytofaag op het blad van platanen in stedelijk gebied. Voor zover bekend veroorzaakt deze wants in ons land geen schade aan de boom. Het is een van oorsprong Noord-Amerikaanse soort, die zich na vestiging in Europa in 1964 sterk heeft uitgebreid. In 2008 is de plataannetwants voor het eerst in Nederland waargenomen.

Ons vijfjarige onderzoek naar overwinteraars onder de schors van platanen op de Brabantse Wal was specifiek op deze wants gericht. Elders in deze rapportage besteden we extra aandacht aan deze wants en aan de resultaten van dat onderzoek.

Er zijn mogelijk twee generaties per jaar, maar in Nederland zijn tot nu toe alleen nog maar nimfen in september waargenomen.

De volwassen dieren overwinteren vanaf oktober tot eind april geaggregeerd onder de schors van platanen.

Kalama tricornis (bodemnetwants)

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Plataanstraat)

De wants is submacropteer tot macropteer en leeft fytofaag in droge, grazige habitats tussen lage vegetatie en op de bodem.

Wordt op veel verschillende soorten planten waargenomen, maar de leefwijze is onbekend.

Ze heeft één generatie per jaar. Larven komen voor vanaf juni.

Adulten, mogelijk ook larven, overwinteren.

Tingis cardui (speerdistelnetwants)

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Bolwerk)

Deze macroptere wants leeft fytofaag op speerdistel, maar ook op Cirsium- en Carduussoorten.

Ze heeft één generatie per jaar, de paring vindt plaats in juni en de eieren worden individueel afgezet. Dit gebeurt in dicht tegen het omwindsel gelegen blaadjes vlak tegen de hoofdnerf aan. De

larven leven in aantal bij elkaar op het omwindsel of dicht daaronder en worden in augustus waargenomen. Volwassen dieren komen voor in alle maanden van het jaar.

De wants overwintert als adult.

KEVERS (COLEOPTERA)

Hoewel het onderzoek zich primair op overwinterende wantsen richtte en speciaal op de plataan-netwants, is ook aandacht besteed aan de kevers die onder de schors van platanen zijn aangetroffen. Met betrekking tot de loopkevers (Carabidae), lieveheersbeestjes (Coccinellidae) en bladhaantjes (Chrysomelida) zijn alle soorten op naam gebracht.

CARABIDAE (LOOPKEVERS)

Amara aenea (bronzen glimmer)

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Zuidzijde Zoom)

Deze dagactieve kever komt overal voor op droge open, zandige of kleiige bodem zoals tuinen, akkers, schrale graslanden.

Het dier is polyfaag: het voedsel van de larve bestaat uit wormen en insectenlarven. De adulten knagen aan graszaden en kunnen zelfs schadelijk zijn in wintergranen.

Overwintering vindt plaats als imago, veelal in graspollen, aan de voet van bomen of in de bodem.

Amara kulti (glanzende drietandglimmer)

Status NL en B: zeldzaam

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oudland/Nieuwland)

De glanzende drietandglimmer is een zuidelijke soort, die hier haar noordgrens bereikt.

Vanaf 1960 wordt de soort steeds vaker in Nederland waargenomen, telkens slechts één waarneming in de jaren 1960, 1981, 1986, 1987, 1993, 2007, 2013, 2014, 2015, 2018 en dan plotseling een hele reeks in 2020, 2021 en 2022.¹⁶ De aantallen wisselen sterk.

¹⁶ Boer, P.J. den, 1961: Twee nieuwe Amara-soorten (Col., Carabidae) voor de Nederlandse fauna. *Mededeling van het Biologisch Station te Wijster* nr. 95, 147-150; Van Maanen et al. 2021: Verslag extra excursie Groote molenbeekdal (Sevenum) – 13 juni 2020. *Sectie Everts Info* 131 (Mededelingenblad Sektie Everts van de Nederlandse Entomologische Vereniging), mei 6-16; Vorst, O. & J.G.M. Cuppen 2002: Entomofauna van Westerwolde. Verslag van de 156^e zomerbijeenkomst te Ter Apel. *Entomologische Berichten* 62 (3-4), 101-121; Verdonchot, R.C. M., J. Noordijk, K.V. Sýkora & A.P. Schaffers, 2007: Het voorkomen van loopkevers (Coleoptera: Carabidae) langs een vegetiegradiënt in de Millingerwaard, *Entomologische Berichten* 67 (3): 82-91; Muilwijk, J. & R. Felix, 2014: Recente aanvullingen op de Nederlandse loopkevercatalogus (Coleoptera: Carabidae), *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 43, 17-22; Turin, H., 2000: *De Nederlandse loopkevers. Verspreiding en oecologie (Coleoptera: Carabidae)* (Nederlandse fauna 3). Utrecht, 397-398

Opvallend is, dat de soort hier voornamelijk in de maanden mei-juli wordt waargenomen en dan alleen op de hogere zandgronden.

De glimmende drietandglimmer is in 1947 voor het eerst als zelfstandige soort herkend en beschreven. Naar aanleiding daarvan is toen al het Nederlandse materiaal in het toenmalige Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie in Leiden onderzocht. Daarbij bleek dat een deel van de daar in de collectie aanwezige kevers ooit foutief was gedetermineerd en in feite uit glanzende drietandglimmers bestond, een soort die voordien in ons land helemaal niet bekend was.

In de collectie van het museum bleken zich exemplaren uit Bergen op Zoom, Wouw en Breda te bevinden, maar ook uit Limburg en het oosten van ons land.¹⁷

In tegenstelling tot de meeste soorten loopkevers, die graag andere ongewervelden verorberen, is de volwassen drietandglimmer vegetariër. Hij is daarbij heel kieskeurig.

Zoals veel andere glimmers voedt ook de volwassen drietandglimmer zich met zaden. Maar deze soort is nog veel specifiek in de voedselkeuze: in principe leeft het dier op een dieet van uitsluitend de onrijpe zaden van gestreepte witbol (*Holcus lanatus*). Dat is een in de lengte zacht aanvoelende fijn behaarde gras dat in forse pollen of dichte zoden op heel diverse plaatsen als wegbermen, hooi- en graslanden groeit, maar ook in bossen, struiken en op ruderaal terreinen.

De kever overwintert als adult.

***Bembidion quadrimaculatum* (viervlekpriemkever)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Agger)

Een eurytope, dagactieve kever. De hoogste dichtheden in vochtige open terreinen, maar ook goed vertegenwoordigd op open vrij droge grond zoals akkers.

In Amerika zou hij schadelijk zijn geweest in de aardbeiencultuur.

Voortplanting in het voorjaar. De larve is onbekend.

De viervlekpriemkever overwintert adult aan de voet van bomen, in op de grond liggend hout of in graspollen.

***Calathus melanocephalus* (zwartkoptandklaus)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Van Heelulaan)

Nachtactief, xerofiel en eurytoop. Komt op uiteenlopende bodemsoorten voor, maar vooral op zand-, veen- of grindachtige grond. Met name in droge graslanden, heiden en cultuurgronden met open mozaïekachtige begroeiing.

Het voedsel bestaat uit insectenlarven, wormen en slakken, maar de soort is niet uitsluitend carnivoor.

Voortplanting in het najaar vanaf ongeveer half juli tot in oktober. De eieren worden onder stenen en tussen wortels van grassen gelegd.

¹⁷ De Boer 1961, 147-152

De soort overwintert als larve; ook een deel van de adulten overwintert.

***Calodromius bifasciatus* (zuidelijke schorsloper)**

Status NL en B: zeer zeldzaam (!)

Bergen op Zoom: 20 locaties

De zuidelijke schorsloper is arboricol en stenotoop. De soort leeft op stammen van oude loofbomen, is nachtactief en zit overdag achter de schors van loofbomen.

Tot voor kort was de soort alleen bekend van Noord-Afrika en uit enkele Zuid-Europese landen. In januari 1999 werd op zomereik de soort in Tilburg voor het eerste in Nederland aangetroffen.¹⁸ Inmiddels is deze schorskever ook uit België bekend. De zuidelijke schorsloper breidt haar areaal verder noordwaarts uit, ze ontbreekt nog in onze noordelijke provincies.

De soort werd in Tilburg in februari copulerend aangetroffen bij temperaturen tegen het vriespunt.

De biologie is nagenoeg onbekend. De fenologie van schorsloopkevers geeft aan dat de soort in de winter actief is en grotendeels ontbreekt gedurende de zomer. De afwezigheid in de zomer wordt niet verklaard uit migratie naar hoger gelegen delen van de boom, vooral niet omdat de kever gebonden lijkt aan stamdelen met veel nauwe spleten, zoals vooral de onderste meters.

***Calodromius spilotus* (kleine viervlekschorsloper)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 15 locaties

Arboricol en eurytoop. In Nederland vooral op de zandgronden, aan de kust en in het binnenland, op bomen met ruwe en structuurrijke schors, die daardoor goede overwinteringsmogelijkheden bieden, zoals den, spar eik, populier, maar vooral esdoorn en plataan.

Nachtactief, overdag verscholen achter schors. Zowel de larven als de adulten jagen op kleine arthropoden, o.a. de larven van snuitkevers.

De voortplanting vindt in het voorjaar en de zomer plaats.

Overwintering als imago, soms in grote aantallen achter schors of onder losliggend schorsmateriaal aan de voet van bomen.

¹⁸ Felix, F. & R.S. van Wielink, 2000: *Calodromius bifasciatus* nieuw voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Carabidae), *Entomologische Berichten Amsterdam* 60, 149-158; idem 2008: On the biology of *Calodromius bifasciatus* and related species in 'De Kaaistoep' (Coleoptera: Carabidae), *Entomologische Berichten* 66 (6), 198-209

***Dromius agilis* (donkerbruine schorsloper)**

Status NL en B: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Nachtactief. Arboricol en corticol. Zowel op naald- als loofbomen, met een voorkeur voor leembodem. Vaak onder schors. De adulte dieren kunnen gedurende het hele jaar worden waargenomen. Vooral in bosgebieden. Voortplanting in het voorjaar. De larve leeft in de zomer op koele plaatsen. De volwassen dieren jagen op bomen en struiken vooral op mijten en bladluizen.

De overwintering vindt plaats als imago achter schorsresten aan de voet van bomen.

***Dromius angustus* (geelbruine schorsloper)**

Status NL en B: zeldzaam maar verspreid.

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oude Visserhaven)

Nachtactief. Voortplanting in het voorjaar en de voorzomer. Adulten in de zomer op stammen en takken. Niet alleen in bossen, maar ook op solitaire bomen. De larve is onbekend.

De overwintering vindt plaats als imago, achter schors aan de voet van bomen.

***Dromius meridionalis* (kustschorsloper)**

Status NL en B: zeer zeldzaam (!)

Bergen op Zoom: 3 locaties

Arboricol, nachtactief. Over deze soort is weinig bekend. Aangetroffen op dode takken van loofbomen, achter wilgenschors, op min of meer beschadigde loofbomen (appel, wilg en populier), op stammen van oude meidoorns en nu in Bergen op Zoom: achter de schors van plataan.

Voortplanting waarschijnlijk in het voorjaar. Komt in Nederland voornamelijk voor ten westen van de lijn Roosendaal-Utrecht-Leeuwarden.

In de winter is de kever actief achter schors of aan de voet van de plataan.

***Dromius quadrimaculatus* (grote viervlekschorsloper)**

Status NL en B: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 19 locaties

Arboricol (corticol), vrij eurytoop. Nachtactief, overdag achter schors. Bij voorkeur op loofbomen, achter loszittende schors en tussen boommos. Ook aangetroffen tussen schorsafval aan de voet van bomen en in nesten, nestkastjes en dergelijke.

De dieren kunnen het gehele jaar door worden aangetroffen. 's zomers houden ze zich voornamelijk hoog op de stammen en takken van bomen en in struwelen op, 's winters vooral dicht bij de grond. Voortplanting in het voorjaar. De gehele ontwikkeling vindt plaats achter schors; de larve komt voor in de periode juni-augustus. De dieren jagen 's nachts op kleine insecten, o.a. springstaarten en mijten ook larven en poppen van boktorren.

Overwintering als imago, eveneens achter schors, of aan de voet van de stam

***Microlestes minutulus* (kleine dwergloper)**

Status NL en B: zeldzaam maar wijd verspreid

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oude Vissershaven)

Xerofiel, heliofiel. Dagactief bij zonnig weer. Leeft in detritus en onder bladrozetten van lage planten op vrij droge, open en zonnige plaatsen op bodems met een ijle vegetatie. Voortplanting in het voorjaar.

Overwintering als imago in het strooisel of achter schors aan de voet van bomen.

***Notiophilus quadripunctatus* (vierpuntspiegelloopkever)**

Status NL en B: zeer zeldzaam (!)

Bergen op Zoom: 1 locatie (Noordsingel)

Deze zeldzame soort bevindt zich hier aan de noordgrens van haar verspreidingsgebied. De soort werd in 2004 geschrapt van de lijst van Nederlandse loopkevers, omdat alle tot die tijd waargenomen exemplaren fout bleken te zijn gedetermineerd.¹⁹

De vierpuntspiegelloopkever is inmiddels alsnog in Nederland waargenomen: in 2012-2013 en 2015 is de soort in Zuid-Limburg gesignaleerd. Gedurende de jaren 2017-2023 hebben wij de soort regelmatig op verschillende locaties in westelijk Noord-Brabant gezien.

De soort ambieert beschaduwde, matig vochtige terreinen, zoals loofbos en vochtige graslanden, op zandgrond.

¹⁹ Heijerman, Th. & B. Aukema, 2014: *Notiophilus quadripunctatus* weer terug op de Nederlandse lijst (Coleoptera: Carabidae), *Entomologische Berichten* 74, 143-146.

***Philorhizus quadrisignatus* (breedkopschorsloper)**

Status NL en B: zeer zeldzaam (!)

Bergen op Zoom: 1 locatie (Meilustweg)

Arboricol, corticol, stenotoop. Vermoedelijk nachtactief. Een soort van uiteenlopende soorten loofbomen; ook op takken en twijgen die op de grond liggen. Vooral achter schors of in mos.

Een mediterrane soort, die tot voor kort slechts incidenteel werd waargenomen. Dit betrof waarschijnlijk zwervers, niets wees er althans op, dat de dieren zich hier voortplantten.

Voortplanting in het voorjaar, mogelijk ook in de zomer. In de zomer bevinden ze zich over het algemeen te hoog in de bomen om waargenomen te worden

Overwintering als imago achter schors onderaan boomstammen, o.a. platanen, dan ook actief.

***Syntomus foveatus* (bronzen dwergloper)**

Status NL en B: algemeen.

Bergen op Zoom: 4 locaties

Xerofiel, stenotoop. Een soort van droge zandgronden met een over het algemeen spaarzame, mozaïekachtige vegetatie, vaak met struikheide of buntgras. Voortplanting in het voorjaar.

Overwintering als imago.

***Syntomus truncatellus* (zwarte dwergloper)**

Status NL en B: algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Eurytoop. In Nederland op open en zonnige terreinen op zandgrond, met een vrij open vegetatie met grassen, zoals droge hooilanden, maar ook akkers en open plekken in droge bossen

Overwintering als imago in graspollen, achter schors of aan de voet van bomen

COCCINELLIDAE (LIEVEHEERSBEESTJES)

***Adalia bipunctata* (tweestippelig lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 30 locaties

Een van de gewone lieveheersbeestjes, dat overal in Nederland kan worden aangetroffen. Te vinden op kruiden, loofbomen en minder vaak op naaldbomen in een grote diversiteit van biotopen, onder andere vaak in bosranden, ruige graslanden en tuinen, minder algemeen in droge gebieden zoals heidevelden. Het voedsel bestaat uit bladluizen.

Naast het tweestippelig lieveheersbeestje met het standaardpatroon (twee zwarte stippen op een rood-bruine ondergrond) zijn onder de schors van platanen ook verschillende variëteiten op dat standaardtype aangetroffen, waaronder de variëteiten *quadrimaculata* en *sempustulata* (vier of zes oranje vlekken op een zwarte ondergrond)

Overwintering in gebouwen, achter schors, onder stenen en in strooisel.

***Adalia decempunctata* (tienstippelig lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Algemeen en door heel Nederland aan te treffen. Vooral op loof- en in mindere mate op naaldbomen in bosranden, houtwallen, tuinen en parken. Het voedsel bestaat uit bladluizen.

Overwintering achter schors en onder mos, soms in huis.

***Chilocorus bipustulatus* (heidelieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Leeft in heidegebieden op struikheide, dopheide, bos- en jeneverbes. In stedelijke gebieden op coniferen en kleine eikjes.

Voedt zich met schildluizen

Overwintering tussen plantenresten en schorsspleten.

***Coccidula scutellata* (gevekt rietkapoentje)**

Status NL en VL: vrij zeldzaam, sterk afgenomen

Bergen op Zoom: 7 locaties

Het gevlekt rietkapoentje wordt gevonden in moerassen, langs slootkanten en vijvers. Vaak op lisdodde, riet, gele lis en biezten. Voedt zich met bladluizen.

De kever overwintert in de bladscheden van lisdodde en riet en – blijkens ons onderzoek – ook achter de schors van plataan.

***Coccinella septempunctata* (zevenstippelig lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: zeer algemeen, talrijk

Bergen op Zoom: 15 locaties

Te vinden in een grote diversiteit aan biotopen, ook in parken en tuinen. Voedt zich met bladluizen.

Overwintert op uiteenlopende locaties, zoals in lage kruidenvegetatie, tussen dennennaalden, in bladstrooisel en in gekrulde dode bladeren

***Exochomus quadripustulatus* (viervlek lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 8 locaties

Te vinden in allerlei biotopen met naald- of loofbomen zoals bossen, parken, tuinen en ruderaal terreinen. Komt ook veel voor in stedelijk gebied, onder andere in tuinen en op laanbomen. Het voedsel bestaat uit schild- en wolluizen.

Overwintert in bladstrooisel en schorspleten van groenblijvende bomen en struiken en – blijkens ons onderzoek – ook achter de schors van plataan. Vaak in aggregaties met andere soorten lieveheersbeestjes

***Halyzia sedecimguttata* (meeldauw lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Oudland/Nieuwland)

Een soort van loofbomen in bossen, hagen en struwelen. Komt ook veel voor in stedelijke omgeving op laanbomen, in tuinen en parken, met een voorkeur voor esdoorn, eik en es. Het meeldauw lieveheersbeestje leeft van meeldauwschimmels op bladeren van loofbomen.

Overwintert vaak opvallend veel achter en tussen schors van bomen gevonden. In strenge winters in bladstrooisel aan voet van bomen.

***Harmonia axyridis* (Aziatisch lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 19 locaties

Een van oorsprong Aziatische soort die in Europa is ingevoerd als plaagbestrijder. Is in 2002 voor het eerst in Nederland vastgesteld en is in korte tijd een van de algemeenste lieveheersbeestjes geworden. Lijkt recent iets in aantal af te nemen.

Komt in allerlei biotopen voor, vaak in grote aantallen in het stedelijk gebied.

Het voedsel bestaat uit bladluizen, schildluizen, kevers en hun larven en poppen, ook kannibalistisch. Voedt zich ook met zacht fruit, stuifmeel en nectar.

Het Aziatisch lieveheersbeestje vertoont een grote variatie in kleur en tekening van de dekschilden. Zo zijn onder de schors van platanen in Bergen op Zoom de volgende variëteiten aangetroffen:

f. *succinea* (veelstippelig op rode of gele achtergrond);

f. *spectabilis* (viervlekkige vorm)

f. *conspicua* (twee vlekken)

Overwintert vaak in grote aantallen in gebouwen. Ook tal van andere beschutte plaatsen in stedelijke gebieden

***Harmonia quadripunctata* (harlekijnlieveheersbeestje)**

Status NL en VL: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 6 locaties

Is een specialist van naaldbossen, maar wordt ook daar buiten waargenomen.

Het voedsel bestaat uit bladluizen.

De kever overwintert op verschillende soorten naaldbomen en onder de schors van plataan.

***Hippodamia variegata* (ruigtelieveheersbeestje)**

Status NL en VL: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 5 locaties

Leeft in kruidenvegetaties en struweel in zowel natuurgebieden als stedelijk gebied. Heeft een voorkeur voor kruidenvegetaties die afgewisseld worden met open zandige plekken zoals die te vinden zijn op braakliggende terreinen.

Het voedsel bestaat uit bladluizen.

Relatief weinig waarnemingen komen uit het voorjaar, de meeste waarnemingen komen uit juni tot oktober met een piek in augustus.

Het ruigtelieveheersbeestje overwintert in bladstrooisel, op lage planten en – blijkens ons onderzoek – ook achter de schors van plataan.

***Nephus quadrimaculatus* (viervlekkapoentje)**

Status NL en VL: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Mineurplein)

De soort kan door het hele land worden aangetroffen maar wordt door het kleine formaat (1,5 – 2 mm) gemakkelijk over het hoofd gezien.

Het lijkt vooral een soort van stedelijk gebied in locaties met klimop die door de zon beschenen wordt.

Het voedsel bestaat uit schildluizen.

Overwintert achter schors, in klimop en in het strooisel onder klimop.

***Oenopia conglobata* (vloevleklieveheersbeestje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 10 locaties

Wijd verbreid op de binnenlandse zandgronden.

Vaak in vochtige terreinen met houtwallen en ruige vegetaties, ook frequent in het stedelijk gebied.

Het voedsel bestaat uit bladluizen en de larven van bladhaantjes.

Overwintert onder de schors van bomen en in gebouwen.

***Platynaspis luteorubra* (behaard lieveheersbeestje)**

Status NL en VL: vrij algemeen

Bergen op Zoom: 6 locaties

Komt voor in droge zand- en kalkrijke habitats, waar de kever in de lage vegetatie leeft, steeds in de buurt van bladluiskolonies die bezocht worden door mieren van het geslacht Lasius.

Overwintering onder de schors van plataan, ook wel in strooisel of mos en tussen graswortels.

***Rhyzobius chrysomeloides* (struweelnepkapoentje)**

Status NL en VL: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Boulevard)

Het struweelnepkapoentje wordt gevonden op diverse bomen (vooral dennen) en struiken in verschillende habitats, inclusief tuinen. Voedt zich met bladluizen.

Overwintert waarschijnlijk in klimop en in groenblijvende bomen en heesters en – blijkens ons onderzoek – ook achter de schors van plataan.

***Scymnus interruptus* (driehoekkapoentje)**

Status NL en VL: vrij algemeen ten zuiden van de lijn Den Helder / Winterswijk

Bergen op Zoom: 1 locatie (Plejadenlaan)

Bewoont verschillende habitats, waaronder tuinen, waar hij in hagen, struiken en bomen leeft. Lijkt een voorkleur te hebben voor klimop.

Het voedsel bestaat uit wol- en schildluizen.

Overwintert onder andere in klimop en – blijkens ons onderzoek – ook achter de schors van plataan.

CHRYSOMELIDAE (BLADHAANTJES)

***Agelastica alni* (elzenhaantje)**

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 3 locaties

Het is het belangrijkste bladetende insect op de els. De kever komt ook voor op populier, hazelaar en wilg. Incidenteel wordt het dier ook wel op fruitbomen gezien.

De volwassen dieren overwinteren in de bodem en onder bladeren en afgestorven plantenresten

***Oulema duftschmidi* / *O. melanopus* (graanhaantje)**

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Wierlaan)

De twee *Oulema* -soorten *O. duftschmidi* en *O. melanopus* zijn alleen d.m.v. genitaalonderzoek betrouwbaar van elkaar te onderscheiden.

Ze voeden zich met eenzaadlobbige planten als granen en andere grassen.

De soort overwintert onder boomschors of tussen bladeren en grassen.

***Oulema obscura* (donker grashaantje)**

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 3 locaties

De *Oulema obscura* leeft van granen en grassen.

De soort overwintert onder boomschors of tussen bladeren en grassen.

***Phratora vitellinae* (bronsgriendhaantje)**

Status in NL: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 1 locatie (Wattweg)

Leeft in veelal vochtige habitats van het blad van wilg, populier en abeel.

Overwintert als adult onder schors en in dood hout

***Plagiodera versicolora* (rond griendhaantje)**

Status in NL: zeer algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

Leeft van het blad van berk, wilg en populier, maar vooral voor op Schietwilg.

Volwassen dieren overwinteren in losse schors of andere beschutte plekken op of nabij de boomstam.

***Bruchus spec.* (erwtenkever)**

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 2 locaties

De larven ontwikkelen zich in de zaden van peulvruchten.

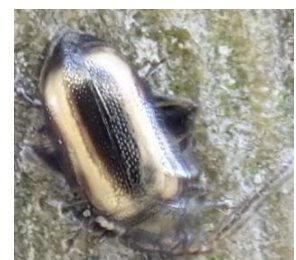
Het dier overwintert als adult.

***Phyllotreta sp.* (koolaardvlo)**

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locaties (Bergse Plaat)

De kever is polyfaag. De larven ontwikkelen zich in de bladeren van kruisbloemigen (Brassicaceae).

Wilgenaardvlo (*Crepidodera fulvicornis* / *plutus*)

Status in NL: algemeen

Bergen op Zoom: 1 locaties (Oude Vissershaven)

De kever leeft fytofaag op populier en wilg.

OVERIGE GELEEDPOTIGEN (ARTHROPODEN)

Het onderzoek was vooral gericht op wantsen, loopkevers, lieveheersbeestjes en bladhaantjes. Vanzelfsprekend zijn achter de platanenschors nog tal van andere arthropoden aangetroffen. In veel gevallen zijn die niet op naam gebracht. Voor zover dat wel het geval was worden die soorten hierna vermeld.

Insecten

Kevers (Coleoptera)

Mierkevers (Cleridae)

Thanasimus formicarius (bonte mierkever)

Snuittoren (Curculionidae)

Apion frumentarium (menierood zuringspitsmuisje)

Bradybatus fallax

Dorytomus longimanus (langspriet-populierensnuittor)

Mecinus pascuorum

Mecinus pyraister

Otiorhynchus sulcatus (gegroefde lapsnuitkever)

Rhinocyllus conicus

Spekkevers (Dermestidae)

Ctesias serra

Schimmelkevers (Latridiinae)

Cartodere bifasciata

Glanzende bloemkevers (Phalacridae)

Olibrus liquidus

Kortschildkevers (Staphylinidae)

Tachyporus hypnorum algemeen en inheems

Zwartlijven (Tenebrionidae)

Nalassus laevioctostriatus (zwartlijf)

Moerasweekschildkevers (Scirtidae)

Cyphon sp.

Vlinders (Lepidoptera)

Stygmella maturnella (zuidelijke berkenmineermot)

Yponomeuta sp. (Stippelmot)

Noctua comes (volgeling)

Tweevleugeligen (Diptera)

Pollenia sp. (bromvlieg)

Sciaridae sp. (rouwmug)

Cicaden (Hemiptera)

Issus sp. (kevercicade)

Vliesvleugeligen (Hymenoptera)

Ichneumonidsae sp. (sluipwesp)

Andrena fulva (vosje)

Oorwormen (Dermaptera)

Forficula auricularia (gewone oorworm)

Stofluizen (Psocoptera)

- Ectopsocus petersi* (platanenluis)
- Spinnen (Aranaea)**
- Amaurobius* sp. (kaardespinn)
 - Anyphaena accentuata* (struikspinn)
 - Attulus pubescens* / sp. (harige springspinn)
 - Clubiona* sp. (zakspinn)
 - Gibbaranea gibbosa* (boomknobbelspinn)
 - Larinoides cornutus* (rietkruisspinn)
 - Larinoides scolopetarius* (brugspinn)
 - Marpissa muscosa* (schorsmarpissa)
 - Neriere montana* (lentehangmatspinn)
 - Nigma walckernaeri* (groen kadertje)
 - Nuctenea umbratica* (platte wielwebspinn)
 - Ozyptila* sp. (bodemkrabspinn)
 - Philodromus buxi* (buxusrenspinn)
 - Philodromus margaritatus* (kortsmosrenspinn)
 - Salticus cingulatus* (boomzebraspinn)
 - Scotophaeus* sp. (muursluiper)
 - Segestria bavarica* (muurzesoog)
 - Segestria florentina* (kerkzesoog)
 - Segestria senoculata* (boomzesoog)
 - Tetranychus denticulatus* (gewone staartspinn)
 - Theridion* sp. (kogelspinn)
 - Zygiella x-notata* (venstersectorspinn)
- Pissebedden (Isipoda)**
- Philoscia muscorum* (mospissebed)
 - Porcellio spinicornis* (zwartkopspissebed)
- Aardkruipers (Geophilidae)**
- Geophilus carpophagus* (bruine aardkruiper)
- Miljoenpoten (Polyxenidae)**
- Polyxenus lagurus* (penseeltje)
- Pseudoschorpioenen (Pseudoscorpionida)**
- Chernes hahnii* (platanenpseudoschorpioen)

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Verklarende woordenlijst	2
Inleiding: Hoe kwamen we erbij?	3
Hoe gaan we te werk?	3
Platanen dragen bij aan de biodiversiteit in de stad	4
De plataan-netwants (<i>Corytucha ciliata</i>)	5
Habitus	5
Voedsel	5
Economisch belang	5
Invasieve exoot	6
Levensloop	6
Natuurlijke vijanden	7
Dispersie	7
Dispersie in Bergen op Zoom	8
Overzicht gevonden insecten	9
Wantsen (Heteroptera)	10
Anthocoridae (bloemwantsen)	10
Lygaeidae (bodemwantsen)	13
Miridae (blindwantsen)	17
Pentatomidae (schildwantsen)	18
Oxycarenidae (spitskop-bodemwantsen)	19
Pyrrhocoridae (vuurwantsen)	20
Rhopalidae (randwantsen)	21
Tingidae (netwantsen)	22
Kevers (Coleoptera)	24
Carabidae (loopkevers)	24
Coccinellidae (lieveheersbeestjes)	30
Chrysomelidae (bladhaantjes)	34
Overige geleedpotigen (Arthropoden)	37
Inhoudsopgave	39